

พระราชทานเครื่องเขียน แบบเรียน และเครื่องแบบนักเรียนแก่นักเรียนยากจน
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ จังหวัดมหาสารคาม ๒๗ ตุลาคม ๒๕๑๔

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ กับการศึกษาของชาติ

นัยนา แยมสาขาน^๑

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๙ ทรงประกาศพระปฐมบรมราชโองการในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๓ ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ซึ่งพระองค์ ทรงยึดมั่นในทศพิธราชธรรม และทรงพระวิริยะอุตสาหะบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุข

เป็นแนวทางให้พสกนิกรดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขตามอัตภาพและยังยื่นส่งผลให้ประเทศเจริญก้าวหน้าด้วยพระอัจฉริยภาพ พระปรีชาสามารถ พระราชจริยวัตรอันงดงามทำให้พระเกียรติคุณของพระองค์เป็นที่สรรเสริญจรรยงไปทั่วโลก

ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่พสกนิกรนั้น หนึ่งในเรื่องที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงสนพระราชหฤทัยและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งคือ “การศึกษาของชาติ” ด้วยทรงเล็งเห็นว่าการศึกษเป็นรากฐานของการสร้างพลเมืองที่มี

^๑ อดีตผู้อำนวยการสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ข้าราชการบำนาญ กรมศิลปากร

ทอดพระเนตรแบบจำลองโครงการก่อสร้างอาคาร
การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ที่โรงเรียนวังไกลกังวล

ทรงอธิบายวิธีการทำฝนเทียมพระราชทานแก่นักเรียน
วังไกลกังวล ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๔

ทรงปลูกต้นมะขามบริเวณโรงเรียนราชประชาสถาลัย
ในพระบรมราชูปถัมภ์ อำเภอพระประแดง สมุทรปราการ
ในพิธีเปิดอาคารโรงเรียน ๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

เสด็จฯ ไปทรงประกอบพิธีเปิดโรงเรียนราชวินิต

๑๘ มิถุนายน ๒๕๑๑

คุณภาพที่จะสามารถพัฒนาและรักษาความมั่นคง
ให้แก่ประเทศชาติได้ จึงทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ
ด้านการศึกษามากหลายนานัปการ ทั้งการศึกษา
ในระบบและนอกระบบ ซึ่งจะขอนำพระราชกรณียกิจ
ด้านการศึกษาของพระองค์มากล่าวพอเป็นสังเขป
ดังนี้

ในเรื่องของสถานศึกษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ มีพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้สร้างโรงเรียนขึ้นตามสถานที่ต่าง ๆ หรือทรงรับไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์ เพื่อให้เป็นสถานที่ให้
ความรู้แก่เยาวชนไทยให้ได้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดี
มีคุณภาพ เป็นกำลังสำคัญของชาติ เช่น โรงเรียน
จิตรลดา โรงเรียนราชวินิต โรงเรียนวังไกลกังวล

เสด็จฯ ทรงประกอบพิธีเปิดอาคารเรียน “ครูณพัฒนา”
บริเวณโรงพยาบาลเด็กปัญญาอ่อน ดินแดง
๘ กรกฎาคม ๒๕๐๙

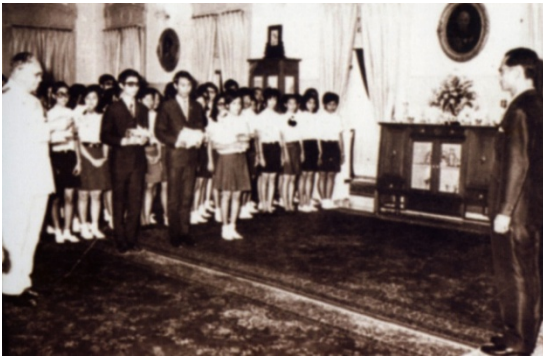
ทรงหว่านข้าวในแปลงนาสาธิต สวนจิตรลดา
๑๖ กรกฎาคม ๒๕๐๔

โรงเรียนราชประชาสมาสัย โรงเรียน ภ.ป.ร.
ราชวิทยาลัย โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ โรงเรียน
ราชประชานุเคราะห์ โรงเรียนร่มเกล้า โรงเรียน
สงเคราะห์เด็กยากจน เป็นต้น โรงเรียนที่ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น ณ สถานที่ต่าง ๆ นี้
ในปัจจุบัน บางโรงเรียนได้เข้าไปอยู่ในระบบการ
ควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบงาน
ด้านการศึกษา นั้น ๆ โดยตรงแล้ว

นอกจากที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
สร้างและรับโรงเรียนไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์แล้ว
ยังได้พระราชทานเงินและสิ่งของ อีกทั้งยังได้เสด็จฯ
ไปทรงเยี่ยมนักเรียนพิการที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียน
พิเศษ เช่น โรงเรียนราชานุกูล โรงเรียนสอนคนตาบอด
และโรงเรียนจิตต์อารี ฯลฯ ด้วย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙
ทรงตระหนักดีว่าโรงเรียนและการศึกษาในระบบ
ของประเทศไทยนั้น ยังไม่สามารถครอบคลุมและ

สนองตอบความต้องการศึกษาหาความรู้ที่หลากหลาย
ของเหล่าพสกนิกรของพระองค์ได้อย่างทั่วถึง
ด้วยเหตุผลหลายประการ อาทิ การขาดแคลนทุน
ทรัพย์ การเผชิญอุปสรรคนานัปการที่ทำให้ขาด
โอกาสในการเข้ามามีการศึกษาในระบบโรงเรียน
พระองค์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน
โอกาสแก่ผู้ที่ขาดโอกาสในรูปการจัดการศึกษานอก
ระบบ ทั้งการศึกษาเพื่อทุกคนอย่างเท่าเทียม และ
การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีทั้งที่อยู่ในรูปแบบของ
สถาบันการสอนวิชาชีพ คือ มูลนิธิพระดาบส
(โครงการพระดาบสและโรงเรียนพระดาบส) และที่
อยู่ในรูปของศูนย์การศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ ศูนย์ศึกษา
การพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการ
ส่วนพระองค์สวนจิตรลดา รวมทั้งสิ่งพิมพ์ คือ
สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราช
ประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ
หนังสือต่าง ๆ ที่ได้พระราชทานพินิจไว้

คณะกรรมการจัดทำสารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน
เฝ้าฯ กราบถวายรายงานความคืบหน้าและงานที่จะทำต่อไป
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต

๑๖ กรกฎาคม ๒๕๑๕

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษนอกระบบโรงเรียนในลักษณะการศึกษาตามอัธยาศัย เกิดขึ้นเนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ มีพระราชประสงค์จะช่วยเหลือแก้ปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรไทย ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศที่พระองค์ทรงให้ความสำคัญมาก พระองค์ทรงเน้นการคิดวิธีแก้ปัญหาเรื่องดินและน้ำ ปัญหาหลักของเกษตรกรไทย ด้วยการทรงใช้และทรงคิดค้นวิทยาการแบบใหม่ ๆ ได้พระราชทานแนวพระราชดำริให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ทดลอง และสาธิตแนวทางแก้ไขปัญหาด้านเกษตรกรรมของแต่ละภูมิภาคเป็นการเฉพาะ เพื่อใช้เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนข่าวสาร วิทยาการต่าง ๆ ของนักวิชาการ นักปฏิบัติ ประชาชน และหน่วยงานราชการ สำหรับช่วยเหลือเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งจัดเป็น “พิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต” ที่เป็นที่จัดแสดงและสาธิตผลสำเร็จของการรวบรวมข้อมูลปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญห

ทอดพระเนตรสภาพพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร

๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๒๖

ทอดพระเนตรกิจกรรมของศูนย์ศึกษาการพัฒนา
ห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี

๓ เมษายน ๒๕๔๐

เสด็จฯ ไปทรงติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน
ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอ อันเนื่องมาจาก

พระราชดำริ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๓๖

แบบผสมผสานความรู้จากหลายสาขาวิชา เพื่อให้ราษฎรนำแนวทางไปแก้ไขปัญหาในพื้นที่ทำกินของตนเองและขยายผลไปยังหมู่บ้านรอบศูนย์และศูนย์สาขา

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มี ๖ ศูนย์ ในพื้นที่ ๖ จังหวัด ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศ ได้แก่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอนวมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา เริ่มดำเนินการเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๓ (แนวพระราชดำริ คือ ป่าหาน้ำแห้ง ดินเลว ก็พัฒนาได้) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เริ่มดำเนินการเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๔ (แนวพระราชดำริ คือ จากยอดเขา สู่ท้องทะเล การฟื้นฟูและจัดการทรัพยากรชายฝั่ง) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพหอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส เริ่มดำเนินการเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๕ (แนวพระราชดำริ คือ ป่าพรุเสื่อมโทรม สะสมดินเปรี้ยว แกล้งดินอย่างเดียวพัฒนาได้ยั่งยืน) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มดำเนินการเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๕ (แนวพระราชดำริ คือ ต้นทางคือป่าไม้ ปลายทางคือประมง ระหว่างทาง คือ เกษตรกรรม) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เริ่มดำเนินการเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๖ (แนวพระราชดำริ คือ พื้นดินคืนป่า พัฒนาคุณภาพชีวิต) และศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอ

เมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เริ่มดำเนินการเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๗ (แนวพระราชดำริ คือ สร้างน้ำเพิ่มป่า พัฒนาชีวิตแบบพอเพียง)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงริเริ่มให้จัดทำหนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อให้เยาวชนไทยได้มีหนังสือซึ่งเป็นขุมแห่งความรู้ที่ดีสำหรับค้นคว้าวิทยาการทุกสาขาวิชา และแสดงให้เห็นว่าวิชาการต่าง ๆ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน สามารถช่วยครูสอนนักเรียน พ่อแม่สอนลูก พี่สอนน้อง หรือแม้แต่ผู้อ่านได้สอนตนเอง ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการดำเนินการขึ้นต้น ทรงกำหนดให้แบ่งเนื้อหาสาระในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ออกเป็น ๓ ส่วน ส่วนแรกเป็นความรู้สำหรับเด็กระหว่างวัย ๘ – ๑๐ ขวบ ส่วนที่สองสำหรับเยาวชนวัย ๑๑ – ๑๓ ปี และส่วนที่สามสำหรับเยาวชนตั้งแต่อายุ ๑๔ ปีขึ้นไป รวมทั้งผู้ใหญ่ที่ออกจากโรงเรียนไปแล้ว การจัดทำสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มแรกเริ่มดำเนินการจัดทำขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๑ จัดพิมพ์แล้วเสร็จและนำออกเผยแพร่ในพุทธศักราช ๒๕๑๖ และมีการจัดทำต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ได้พระราชทานทุนการศึกษาและรางวัลแก่นักเรียนที่เรียนดี และโรงเรียนที่จัดการศึกษาดี เช่น **ทุนภูมิพล** ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ จัดตั้งขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๕ เปลี่ยนชื่อเป็น ทุนมูลนิธิภูมิพล เมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๐ **ทุนอานันทมหิดล**

นักเรียนที่ได้รับพระราชทานทุนเล่าเรียนหลวง
เผ่าฯ กราบถวายบังคมลาไปศึกษาต่อต่างประเทศ
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต
๑๐ สิงหาคม ๒๕๒๑

ทรงก่อตั้งขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๘ เปลี่ยนชื่อเป็น ทุนมูลนิธิอานันทมหิดล เมื่อพุทธศักราช ๒๕๐๒ **ทุนเล่าเรียนหลวง** เป็นทุนการศึกษาที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จัดตั้งขึ้น ๒ ทุน เพื่อให้บุคคลสัญชาติไทยไปศึกษาวิชาการในยุโรป พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานเพิ่มอีก ๑ ทุน ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พุทธศักราช ๒๔๗๕ การพระราชทานทุนนี้ได้หยุดไประยะหนึ่ง ในพุทธศักราช ๒๕๐๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงฟื้นฟูทุนนี้ขึ้นมาใหม่ ปัจจุบันมีทุนเล่าเรียนหลวงจำนวน ๙ ทุน อยู่ในความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน **ทุนการศึกษาพระราชทานแก่นักเรียน** **ชาวเขา** ทุนนี้พระราชทานผ่านกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้ทุนแก่นักเรียนได้ศึกษาไปจนจบการศึกษา ทำให้ชาวไทยภูเขาได้นำความรู้กลับไปพัฒนาท้องถิ่น ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของพวกเขาดีขึ้นมาก

ทุนพระราชทานการศึกษาสงเคราะห์ มูลนิธิ **ราชประชานุเคราะห์** ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีพระราชดำริให้มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ฯ ตั้งฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ขึ้นในพุทธศักราช ๒๕๐๖ เพื่อให้ทุนการศึกษาแก่เยาวชนที่ครอบครัวประสบภัยต่อมาจึงขยายให้แก่นักเรียนที่เรียนดีเยี่ยมในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ทุกโรงเรียน **ทุนนวกฤษ** ได้พระราชทานพระราชทรัพย์เป็นทุนประเดิม (มูลนิธินวกฤษ) ในมูลนิธิช่วยนักเรียนที่ขาดแคลนในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อช่วยนักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์แต่มีผลการเรียนดี ความประพฤติดี ให้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๐๘ ปัจจุบันทุนนี้มี ๓ ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษาและระดับอาชีวศึกษาตอนปลาย **รางวัลพระราชทาน** **ด้านการศึกษา** ได้พระราชทานรางวัลด้านการศึกษาให้แก่นักเรียนและโรงเรียนต่าง ๆ โดยเริ่มจากพระราชทานรางวัลแก่นักเรียนและโรงเรียนดีเด่นทั่วประเทศในทุกระดับ ในพุทธศักราช ๒๕๐๗ จนถึงปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ มีพระราชประสงค์ที่จะเสด็จฯ ไปพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง แม้จะเป็นพระราชภาระที่หนักและเหน็ดเหนื่อยก็เพื่อให้บัณฑิตทุกคนได้ภาคภูมิใจในเกียรติยศที่ได้มีโอกาสรับพระราชทานปริญญาบัตรจากพระหัตถ์ และยังได้รับพระราชทานพระบรมราโชวาทก่อนออกไปทำงาน ซึ่งจะเป็น

พระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตร
แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์
ณ โรงพยาบาลศิริราช ๓ เมษายน ๒๔๙๓

พระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจาก
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๑๒ มิถุนายน ๒๔๙๗

เกียรติและกำลังใจแก่บัณฑิตใหม่ทุกคน ได้เสด็จฯ ไปพระราชทานปริญญาบัตรครั้งแรกแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เมื่อวันที่ ๓ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๓ แล้วได้เสด็จฯ ไปพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง วันที่ ๒๙ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ จากนั้นได้เสด็จฯ ไปพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัดอีกหลายแห่ง ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจนี้เป็นเวลานานปีจนเมื่อมีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไปละหลายหมื่นคน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศ์เสด็จฯ แทนพระองค์เพื่อทรงแบ่งเบาพระราชกรณียกิจนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ได้พระราชนิพนธ์ทั้งบทความ บทพระราชนิพนธ์แปล และบทพระราชนิพนธ์ที่ทรงสอดแทรกแนวคิด ธรรมะ และแผ่ความรู้ด้านต่าง ๆ เอาไว้อย่างแยบคาย ซึ่งจัดเป็นการให้การศึกษานอกระบบประเภท การศึกษาตามอัธยาศัยอีกรูปแบบหนึ่ง บทพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ ของพระองค์ เช่น เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวีเดนแลนด์ ดีโต นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ พระมหาชนก ทองแดง เป็นต้น นั้น ผู้สนใจสามารถอ่านได้ตามอัธยาศัยอย่างไม่รู้เบื่อ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการศึกษาอื่น ๆ อีกอย่างมากมายและหลากหลายรูปแบบ เช่น เสด็จฯ ไปทรงวางศิลาฤกษ์อาคารเรียน เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมสถานศึกษา เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาต่าง ๆ เสด็จฯ ไปทรงร่วมประชุมทางวิชาการ ฯลฯ และยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ก่อตั้งมูลนิธิช่วยครูอาวุโสอีกด้วย

ทรงประกอบพิธีเปิดโรงเรียนร่มเกล้าแห่งแรก
อำเภอโนนสูง จังหวัดนครพนม ๓๐ ตุลาคม ๒๕๑๖

ทอดพระเนตรโรงเรียนร่มเกล้า บ้านบุเกะปาละ
อำเภอยี่งอ จังหวัดนราธิวาส ๘ กันยายน ๒๕๒๑

มีพระราชปฏิสันถารกับผู้แทนโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม
เขตการศึกษา ๒ ที่ได้รับพระราชทานรางวัลการปรับปรุง
ส่งเสริมปอเนาะ ณ มัลลียะดกลาง อำเภอเมืองปัตตานี
จังหวัดปัตตานี ๒๔ สิงหาคม ๒๕๑๙

ทรงเจิมแผ่นดวงฤกษ์โรงเรียนวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์
จังหวัดสมุทรปราการ ๒ กรกฎาคม ๒๕๑๘

นอกจากพระราชกรณียกิจต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษาที่แสดงให้เห็นประจักษ์ชัดแล้วว่า ทรงให้ความสำคัญแก่การศึกษาของชาติเป็นอย่างยิ่งแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ยังมีพระบรมราโชวาทอีกหลาย ๆ องค์ ในหลาย ๆ โอกาสที่พระราชทานแก่บุคลากรทางการศึกษาที่สมควรน้อมนำมาใส่เกล้าใส่กระหม่อมและปฏิบัติตามเพื่อสนองพระมหากรุณาธิคุณ โดยพระบรมราโชวาทหลายๆ องค์นั้นนอกจากจะทรงเน้นย้ำให้ผู้จัดการศึกษาต้องสอนให้นักเรียนมีความรู้ในด้านเนื้อหาวิชาการต่างๆ แล้ว ยังต้องสอนให้นักเรียนมีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของวิชาการทั้งในสาย

วิทยาศาสตร์และสายศิลปศาสตร์ว่าต้องนำมา
ประยุกต์ใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแล้ว
ยังทรงเน้นย้ำให้ผู้จัดการศึกษาสำนึกถึงความ
รับผิดชอบต่อผลลัพธ์สุดท้ายของการเรียนการสอน
เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติอยู่เสมอว่า
คือ การผลิตพลเมืองที่ดีให้แก่ชาติ ดังพระบรม
ราโชวาทที่พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียน
ที่ได้รับพระราชทานรางวัลฯ ณ ศาลาดุสิดาลัย
พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต เมื่อ
วันที่ ๒๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๒๔ ความว่า
“...สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษที่ดี
แก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนพอเหมาะกับทุก ๆ ด้าน
สังคมและบ้านเมืองนั้นถึงจะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ
ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของ

ประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้
โดยตลอด ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาทุก ๆ คนจึงต้อง
ถือว่าตัวของท่านมีความรับผิดชอบต่อชาติบ้านเมือง
อยู่อย่างเต็มที่ ในอันที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้
เที่ยงตรง ถูกต้อง สมบูรณ์โดยเต็มกำลัง จะประมาท
หรือละเลยมิได้ เพราะถ้าปฏิบัติให้ผิดพลาด
บกพร่องไปด้วยประการใด ๆ ผลร้ายอาจเกิดขึ้นแก่
ส่วนรวม และประเทศชาติได้มากมาย ทุกฝ่ายจะต้อง
ร่วมกันสร้างเสริมรากฐานชีวิตอันแข็งแรงสมบูรณ์
ให้แก่เยาวชนทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และความรู้
ความฉลาด สำคัญที่สุดจะต้องฝึกฝนอบรมให้รู้จัก
ผิดชอบชั่วดี รู้จักตัดสินใจด้วยเหตุผล และรู้จัก
สร้างสรรค์ตามแนวทางที่สุจริตยุติธรรม...” ♦

หนังสืออ้างอิง

กรมศิลปากร. สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการศึกษา.

กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๕.